

Silva Virtanen: Noitia, kekrin juhlintaa, henkiolentoja, luonnonuskoa, shamaanien rummutusta. Uuspakanuus pitää sisällään monenkirjavan joukon erilaisia uskontoja sekä yhdistelmiä muinaisuskosta ympäri maailman. Muinaisuudesta on huolimatta uuspakanalliset liikkeet ovat tiukasti kiinni myös nykymaailman menossa ja sosiaalisen median alustoilla. Minä olen Silva Virtanen ja kanssani uuspakanuudesta keskustelee puhelinlankojen päässä Essi Mäkelä, uskontotieteen väitöskirjatutkija Helsingin yliopistosta. Essi Mäkelä, mitä uuspakanuudelle kuuluu Suomessa?

Essi Mäkelä: Niin, uuspakanuus Suomessa on toki tosiaan aika hajanainen kenttänsä. Meillä on ollut aina niin kun 90-luvulta asti tämmöiset kattojärjestöt, Lehto Suomen luonnonuskontojen yhdistys ry ja Pakanaverkko ry, jotka tota koko ajan kokoaa erilaisia pakanoita keskuuteensa, mutta että yksittäiset harjoittajat on kuitenkin ympäri Suomea tulleet, ja edelleen yhdistykset on olemassa. Ne on jo yli 20-vuotiaita molemmat, mutta tota ei tässä niinku mitään ihan äärettömän suuria suuria tota piikkejä tai kuoppia ollut havaittavissa, että aika aika tasaista kiinnostusta tuntuu olevan tällä hetkellä.

SV: No mikä uuspakanallisuudessa nykyään houkuttaa?

EM: No mä en ole ihan varma, että millä tavalla se eroaa varsinaisesti näin niinku perusteiltaan siitä, että minkälaiset asiat on houkuttanut ihan alusta alkaen niinku tuolta 1900-luvun puolivälistä tai sitten 70-luvulla se tuli Suomeen, mutta että tietysti semmoinen tietynlainen niin kun vaihtoehtoinen maailman tulkinta, mahdolliset niin kun henkisyyden erilaiset harjoitustavat siihen mikä on tää niinku yleinen hegemonia tai isoin noin tuota uskonto Suomessa niinku evankelisluterilainen kristillisyys. Toki jonkun verran meillä on sitten muitakin noita isoja maailmanuskontoja, mutta että mä luulen, että se on vaihtoehtojen ja oman polun etsintä ja oman paikan löytäminen maailmassa on niin kun aina ollut semmonen ydin monelle. Toki siihen sitten voi liittyä kaikenlaista niin kuin yhteiskunnallista, että vaikka huolta ympäristön tilasta ja tämmöistä niinku vähän laajempaakin mielenkiintoa, että ei se pelkästään välttämättä siitä omasta henkilökohtaisesta polustaan lähde liikkeelle.

SV: Eli tämmöinen oma polku puhuttelee. Minkä takia pakanuuden tai uskonnosta ylipäänsä haetaan henkilökohtaisuutta?

EM: Niin se ehkä se siihen sitten taas vaikuttaa se, että miten individualistinen meillä on on tää niin kun yhteiskunta tällä hetkellä. Toisaalta se ei myöskään ole pelkästään sitä henkilökohtaisuutta, koska sitten kokenutkin kuitenkin etsii sitä yhteisöllisyyttä ja sosiaalisuutta toisiin samalla lailla ajatteleviin ihmisiin, että se on vähän semmoista niin kun riippuu ehkä myös sitä, että mihin niinku huomio kiinnitetään, että katsotaanko sitä, miten ihmiset yksin henkilökohtaisesti harjoittaa, vai sitä, että millä tavalla harjoitetaan sitten ryhmässä tai etsitään semmoista yhteyttä muihin ihmisiin. Mutta että aika monellehan pakanuus on myös nimenomaan yhteyden löytämistä maailmaan ja että se tavallaan se henkilökohtaisuus saattaa tulla lähinnä siitä, että kun niin kun siihen ei tavallaan kasvateta. Semmoista isoa yhteisöä ei oikein ole pakanuuteen samalla tavalla kuin vaikka johonkin erilaisiin kristillisiin liikkeisiin niin siinä voi sitten olla, että tulee vähän tämmöinen niinku niin sanotusti tilastollinen harha myös siitä, että on niin pienet piirit, niin sitten henkilökohtaisuus korostuu, mutta kyllähän me aika henkilökohtainen yhteiskuntakin ollaan. Kaikki halutaan erottua somessa muista ja meikä sitten.

SV: Joo, viittasit tuossa aikaisemmin tähän yhteiskunnallisuuteen ja nyt sitten yhteyteen maailman kanssa niin koska uskonnot kuitenkin ovat hyvinkin yhteiskunnallisia ja poliittisia asioita, niin miten miten tää puoli näkyy pakanuudessa tai uusi pakanuudessa?

EM: No uskontojen puitteissa on on niinku tehty erilaisia rituaaleja. Esimerkiksi kylmän sodan aikana oli tota kansainvälisesti vaikkapa ydinsotaa öö niin kuin estäviä rituaaleja näistä jonkun verran kirjoitettu, mutta että sitten semmoinen tietynlainen niinku feministinen voimaantuminen saattaa löytyä sen kautta, pakanuuden kautta, mitä sitten niin kun sovelletaan varmasti joskus enemmän, joskus vähemmän sitten myös erilaisiin niinku yhteiskunnallisiin ja poliittisiin tarkoituksiin. Mutta että ehkä se semmoinen niinku patriarkaatin kaataminen on kanssa tietynlainen poliittinen tavoite mahdollisesti joillain pakanoilla.

SV: Entä miten tämä usein luontoon vahvasti liittyvä uuspakanuus? Näkyykö myös niitä aatteita?

EM: No ainakin nyt kun on tätä Elokapinaa ja tämmöistä niin niissä piireissä oon tota käsittänyt, että on jonkun verran myös sitten tämmöistä luonnonuskosta taustaa, että että kyllähän se niin kun yhteys luontoon usein nähdään, että varsinkin niin kun esivanhemmat on ollut niinku jotenkin tavallaan kiinteämpi yhteys siihen paikalliseen luontoon, niin sitten ehkä se sitä kautta just tulee sitten myös nykyajan ihmiselle. Ja että halutaankin vähän luoda sitä yhteyttä. Ja ja sitä kautta sitten tietysti se niinku ei pelkästään paikallinen paikallinen luonto vaan sitten maailmanlaajuinen niin kun ilmastonmuutos ja se muu tämmöinen huoli luonnon ja eläinten oikeuksista, kun ne ei eivät niin kun toteudu.

SV: Ja tosiaan tänään keskustellaan uuspakanuuden tilasta ja haastateltavana on puhelimen päässä uskontotieteen väitöskirjatutkija Essi Mäkelä Helsingin yliopistosta. Ja uuspakanuus on perinteisesti ja pitkään levinnyt internetin keskustelufoorumilla muun muassa uskonto tieteilijä Titus Hjelm on kirjoittanut vuonna 2016, että pakanuuden näkyvyys internetissä on lisääntynyt, ja nykyään keskustelupalstojen rinnalle on nousseet myös sosiaalisen median alustat. Mikä on sosiaalisen median merkitys uuspakanuuden leviämisessä?

EM: No vähän niin kuin mikä tahansa muut, niin kun varsinkin pienempi näkökulma niin saa somessa paljon enemmän näkyvyyttä ja sitten toisaalta löytää potentiaalisia kuulijoita ympäri öö maailman jopa tarvittaessa, niin kyllähän nää ajatukset sillä tavalla leviää nopeammin ja helpommin internetissä ja sitten varsinkin somessa. Ja se on siis ollut kyllä ihan internetin alkuaajoista lähtien aika tärkeä väylä ihmisille löytää toisia pakanoita tai tai vähintäänkin tietoa pakanuudesta, että sitten tää some niin kun vaikka WlitchTok ja Tumblrin puolella, mä en osaa lausua sitä, mutta sekin on niinku joku Witchblr, mutta että että tavallaan siellä sitten öö tehdään sitä myös sille somekanavalle tyypillistä sisältöä, että siinä missä 2000 luvun alussa ihmiset teki paljon niin kun omia nettisivuja siitä, että miten miten ryhdytään vaikka wiccaksi, niin sitten myöhemmin on tehty sitten Youtube-videoita ja Tiktokkia ja Tumblr-postauksia sitten vähän erityyppisiä tämmöisiä tietyllä tietynlaista niinku kulttuurista meemiä.

SV: Joo, minkä takia sitten just uuspakanuus uskontona sopii sosiaaliseen mediaan ja internetiin?

EM: Niin siellä ne tietysti monet muutkin liikkeet sopii, että lähinnä minä luulen, että uuspakanuudessa on just se, että on niin pienet piirit, niin sitten tavallaan niinku paikalliset piirit voi olla hyvinkin pienet, niin sitten että se internet ja some niin kuin tämmöisenä yhdistävänä ja ikään kun öö etäyhteisöjen tai tämmöisten niin kun etäpesäkkeiden löytämiseen tarkoitettuna väylänä niin toimii ehkä siksi just hyvin. Että kun jos miettii vaikka niin kun kristillisyydessä usein on se joku paikallinen tota seurakunta mihinkä mihinkä saatetaan sitten liittyä kun muutetaan, mutta että niin kyllähän niitäkin sitten voi löytyä netistä, että mikä se nyt on se paikallinen tietty suuntaus, mutta että sitten kun jos pakana vaikka Suomenkin kokoisessa maassa yrittää löytää jotain paikallista porukkaa, niin niitä ei välttämättä ole, niin sitten se netti saattaa olla netistä saattaa löytyä sitten se ainoa yhteisö. Että on se sitten tietyn perinteen harjoittamiseen tai sitten yleiseen niinku

tämmöiseen pakanalliseen höpöttelyyn niin tai tota ajatusten vaihtoon niin niin siinä on ainakin hyvät semmoiset lähtökohdat just siihen, että sitä myös hyödynnetään. Että kun jos niinku kirkon tutkimuskeskuksen oli yhdessä julkaisussa muutama vuosi takaperin maininta siitä, että niin kun se seurakuntien toiminnassa ei varsinaisesti ole internetissä huomattu, niinku eriävyyttä, että se aktiivisuus on samalla tavalla aktiivista niin netissä kun tälleen livenäkin, mutta että sitten tämmöisille pienemmille liikkeille se on kyllä tosi elintärkeää se, että on on tää netti ja on yhteys muihin ihmisiin ja myös sitten siihen tietoon, että mikä on niin kun oikeata tai niinku minkälaista tietoa kannattaa jostain tietystä aiheesta etsiä, koska tietysti näistä myös kiertää kaikenlaista semmoista niinku vähän kyseenalaistkin tietoa.

SV: Eli tiedonvälitystä ja tämmöistä yhteisön etsimistä.

EM: Joo toki sitten myös onhan netissä sitten niin kun rituaalejakin järjestetään ja joillekin se netti voi olla itsessään pyhä paikka, että ehkä myös sekin niinku uusipakanuudessa on, että kun ne ei ole semmoisia tietynlaisia vaikkapa niin kun paikallisia temppeleitä välttämättä että se ei ole niinku niin kiinteä asia, että lähinnä se niin kun öö, että vaikka rituaalin harjoittamiseen ei tarvita tarvita esimerkiksi kirkkoa tai synagogaa, vaan sen voi tehdä just tässä ja nyt, niin sitten sen voi tehdä myös netissä ja sitten netin välityksellä sitten muiden pakanoiden kanssa myös. Mutta tää ei nyt mun mielestä ihan pelkästään pakanuuteen liity, että kyllähän näitä on sovellettu sitten muissakin öö nykyuskontokuvioissa

SV: Minkälainen on, mainitsit että netti voi olla pyhä paikka, minkälainen on pyhä paikka, joka on netissä tai netti itse?

EM: No jos miettii vaikka semmoista ruotsalaista liikettä kun Kopimi, missä siis tosiaan kopiointi ja pasteaminen on on niinku pyhää toimitusta, niin kyllähän siinä sitten myös on sen tän niin kun kopioidun tiedon jakaminen myös netin kautta monenlaista tietoa siis on kyseessä, mutta myös myös niin kun tässä yhteydessä usein puhutaan niin kun piraateista tämmöisestä piratoinnista niin heillä voisinkin kuvitella, että netti on hyvinkin pyhä, koska se nimenomaan toimii hyvänä väylänä sen tiedon jakamiseen. Mutta että sitten taas vaikka jedien kirkko haki rekisteröitymistä tuolla Briteissä, niin siinä oli minun mielestä siinä lautakunnan lausunnossa siitä rekisteröintiyrityksestä niin mainittiin se, että kun toiminta on isolta osin lähinnä netissä niin tää ei sitten sitä sitä tavallaan pystynyt sulattamaan. Mä en tiedä, siihen saattaa liittyä myös erilaisia syitä muun muassa sitä, että jos niin kun joku tila on nimenomaan uskonnolle osoitettu, niin sitten on on mahdollisuuksia tämmöisiin niin kuin verohelpotuksiin sun muihin, niin sitten se toiminta pitäisi olla ikään kuin livenä, mutta että niinku tämmöisiä juttuja mulla nyt tästä tulee mieleen.

SV: No jos tehdään paluu takaisin vielä tarkemmin tänne uusipakanuuteen ja sen sosiaalisiin medioihin ja nettifoorumeihin, niin tämmöinen muinaisiin uskomuksiin perustuva pakana uskonto ja sitten hyvinkin nykyaikainen sosiaalinen media vaikuttaa näennäisesti ainakin olevan melko kaukana toisistaan. Onko tai miten netti ja sosiaalinen media on muovannut uusipakanuutta?

EM: Mm no ensinnäkin tosiaan siitä muinaisuudesta, että kuitenkin näistä tosi monesta liikkeestä tiedetään hyvin vähän, niin sitten se on joka tapauksessa jonkun näköinen tämmöinen rakennettu rekonstruktio siitä mitä jollain tavalla, että on on vaikka jotain niinku kansanperinnetietoja ja tämmöistä, mistä sitten voidaan rakentaa, minkä päälle voidaan rakentaa nykyaikaan sopivia tämmöisiä uskonnollisia tai henkisiä tulkintoja. Mutta että tota että kyllähän se varmaan vähintäänkin sillä tavalla se some muuttaa, että se yhteisöllisyys voi olla tosi paljon laajempaa, että se ei ole vaan kiinni siinä paikallisessa tietynlaisessa perinteessä. Että se on tavallaan tässä nyt sitten toisaalta semmoinen niin kun tässä taas ilmiö, mitä tapahtuu myös kaikissa muissakin

liikkeissä ja ylipäättänsä aatteissa, että pienetkin piirit löytää toisensa, vaikka ne olisi tosi kaukana toisistaan, että Suomessakaan välttämättä edes niin kun nykyään ei löydy samasta kylästä samalla tavalla ajattelevaa ihmistä, ja sitten ne saattaa olla vielä sillä tavalla kaapissa, ettei julkisesti edes etsi muita niin semmoinen minulle ainakin. Niin no se on nyt taas tätä yhteisöllisyyttä sitten mikä tuota mahdollistuu sekä rituaalisesti että sitten niin kuin tiedon jaon puitteissa.

SV: Eli some on siinä tapauksessa ilmeisesti uuspakanuudelle enemmän mahdollisuus kuin uhka?

EM: Niin ja kyllähän se just, kun muutenkin eletään tosi paljon nettiympäristöissä, niin sitten voi olla että se on sillä tavalla läheisempi paikka kuin vaikkapa sitten joku tuota kansallispuisto tai tällainen niin kuin isompi metsä. Että toki monet monet pakanat käy mieluusti luonnossa tekemässä, harjoittamassa omaa henkisyttään, mutta että sitten voi olla, että nykyihmiselle se netti on kuitenkin paljon luonnollisempi vaikka joissain tapauksissa kuin luonto.

SV: Näiden puheiden perusteella uskaltaa siis ehkä todeta, että uuspakanuus mukautuu sekä sisällöltään että käytännöiltään monenlaisiin maailmantilanteisiin ja maailmankuviin. Mä vielä lopuksi kysyn yhden uskonasian: Essi Mäkelä, uskotko, että uuspakanuudella on edessään vielä pitkä taival?

EM: Kyllä mä luulen, että se jatkossakin jaksaa kiinnostaa, ihmisillä kuitenkin on halua löytää yhteyttä itseensä, ympäristöönsä ja muihin ihmisiin. Niin kyllä mä uskon, että se jatkossakin pitää paikkansa ja että nää kiinnostaa, että vaikka ei nyt välttämättä niin kun lähdeittäiskään pakana-aktiiviteiksi tai löydettäisi jotain tiettyä perinnettä, niin omalla tavallaan ainakin osa näistä perinteiden aatteista varmasti tulee elämään jatkossakin.

SV: Kiitos paljon haastattelusta, Essi Mäkelä.

EM: Kiitos.

Radio moreeni, Tampere.